

IEDEREEN EEN ROL IN DE REGIONALE VEENWEIDEN STRATEGIE UTRECHTSE VEENWEIDEN

PROVINCIE-UTRECHT.NL

 waterschap
amstel gooi en vecht

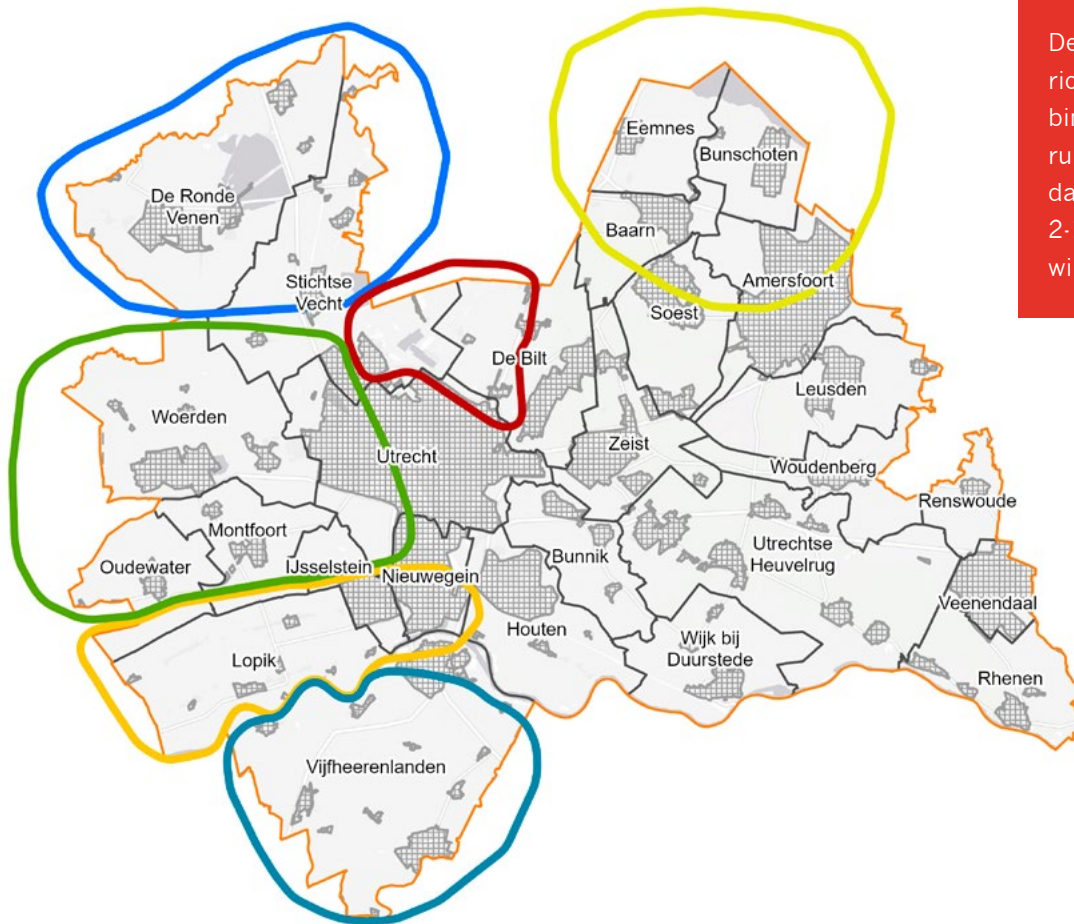
 HOOGHELIJDELAARDE
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

AAN DE SLAG

De Provincie Utrecht gaat samen met de waterschappen en gebiedspartners in het veenweidegebied de komende jaren vaart maken met maatregelen om bodemdaling en broeikasgasemissies aan te pakken. Daarvoor moeten keuzes worden gemaakt. Niet over, maar mét onze partners.

Het is zaak om tijdig met elkaar om tafel te gaan om zo samen de route richting 2030 in te vullen. Agrarisch ondernemers, natuurbeheerders, waterschappen, gemeenten en provincie; iedereen heeft een rol in de Regionale Veenweiden Strategie (RVS) voor de Utrechtse Veenweiden!

De RVS Utrechtse veenweiden richt zich op het veengebied binnen de provincie Utrecht, ruim 25.000 ha. De bodemdaling is daar meestal tussen 2-10 mm/jaar. Werk aan de winkel dus.

De Utrechtse Veenweiden

- ▭ Eemland
- ▭ Lopikerwaard
- ▭ Noorderpark
- ▭ Oude Rijngebied
- ▭ Utrechtse Venen
- ▭ Vijfheerenlanden
- stedelijk gebied
- gemeenten
- provincie Utrecht

FOCUS OP DUURZAAM TOEKOMSTPERSPECTIEF

In de Utrechtse veenweiden hebben we bij de aanpak van broeikasgasemissies en bodemdaling de focus op een duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw, verankerd in het landschap. Daarbij pakken we andere opgaven mee, zoals het versterken van de natuur, vermindering van de stikstofuitstoot en het realiseren van de energietransitie. Om deze ambitie te realiseren hebben we 4 doelstellingen geformuleerd:

- 1 De uitstoot van broeikasgassen uit de Utrechtse veenbodems is in 2030 met 0,12 Mton CO₂-equivalenten afgenomen.
- 2 De bodemdaling in het landelijk veenweidegebied is in 2030 met gemiddeld 50% geremd.
- 3 Het watersysteem is gezond, robuust en klimaatbestendig.
- 4 De landbouw ontwikkelt zich naar een duurzame en vitale sector met een goed toekomstperspectief.

We zijn al in diverse polders samen met agrariërs aan het werk met de doelstellingen. Zoals in de gebiedsgerichte pilots binnen Klimaatstim Boeren op Veen voor de aanleg van waterinfiltratiesystemen, of in experimenten als klei in veen en natte teelten.

INTEGRALE AANPAK

De doelstellingen zijn aan elkaar verbonden. Deze samenhang komt terug in de basisprincipes van de RVS Utrechtse veenweiden waarin we:

- bodem, water, landbouw en natuur als onlosmakelijk met elkaar verbonden zien;
- inzetten op een gebiedsgerichte en integrale aanpak;
- als overheden samenwerken met agrarische ondernemers en met landbouw- en natuurorganisaties;
- aan de slag gaan in het gehele Utrechtse veenweidegebied;
- ons inspannen voor goede randvoorwaarden voor een vitale en toekomstbestendige agrarische sector;
- ons bewust zijn van onzekerheden en daarom voortdurend actualiseren en bijsturen.

SLEUTELROL VOOR LANDBOUW EN WATERBEHEER

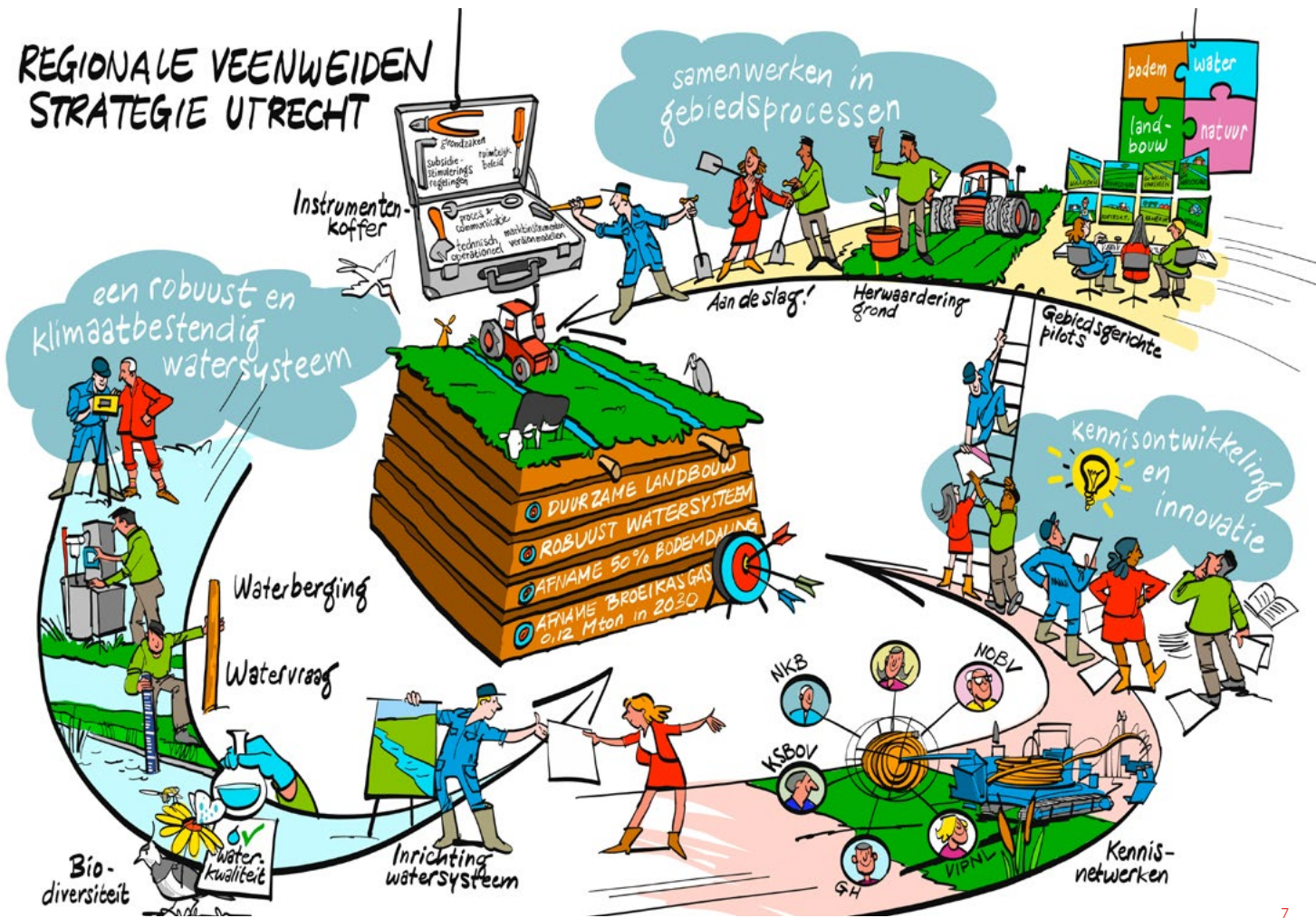
In de RVS Utrechtse veenweiden zien we een sleutelrol voor landbouw en waterbeheer. Om de beoogde doelen te halen, zetten we in op een mix van maatregelen die we de komende jaren gebiedsgericht, samen met de betrokken agrarische ondernemers en landbouw- en natuurorganisaties, verder invullen:

- Een groot deel van het Utrechtse veenweidegebied biedt ruimte aan duurzame (melk)veehouderij, die ook het landschap beheert, bijdraagt aan de leefbaarheid én aan de slag gaat met maatschappelijke opgaven. Agrariërs passen actieve en passieve waterinfiltratietechnieken toe en het waterschap werkt aan een drooglegging van ongeveer 40 cm. Waar geen mogelijkheden voor 40 cm drooglegging zijn, streven we in ieder geval naar een vermindering van de peilindexatie tot 75%. Daardoor wordt het de komende jaren natter in die percelen. Als het zinvol en kansrijk is, benutten we kansen voor koppeling met andere opgaven zoals waterkwaliteit en biodiversiteit.
- In een klein deel van het veenweidegebied zetten we in op transitie in grondgebruik. Dit doen we op 'slimme plekken' waar de meeste effecten zijn te behalen. Bijvoorbeeld in de sterk dalende en/of natte gebieden. Of waar combinaties zijn te maken met de aanpak van stikstof bij de N2000 gebieden en/of de ontwikkeling van weidevogelgebieden. Dit zijn maatschappelijke opgaven waarmee de betrokken agrariërs en beheerders via initiatieven zoals Boeren bij Hoog Water, natte teelten en hogere grondwaterstanden aan de slag kunnen.

GEZAMENLIJKE PLAN- VORMING EN UITVOERING

Vanuit woorden willen we zo snel mogelijk komen tot daden. Dit betekent goede plannen maken, die ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Onze insteek daarbij is 'we doen het samen'. Want de veranderingen maken alleen kans als ze aansluiten bij de energie en de behoeften van de ondernemers en de bewoners die in het veenweidegebied wonen en werken. Het behoud van een vitaal, sterk en toekomstbestendig veenweidenlandschap is voor hen cruciaal. Daarom zien we voor hen een belangrijke rol bij het maken van de uitvoeringsplannen. De rol van de overheid is om hier 'als één overheid' bij te helpen. Voor iedereen geldt: blijf niet aan de zijlijn staan, maar doe mee in de toekomstplannen voor het gebied!

REGIONALE VEENWEIDEN STRATEGIE UTRECHT

WAT GAAN WE DOEN?

3 SPORENAANPAK OP WEG NAAR 2030

We kiezen voor een aanpak met drie sporen. Bij elk van die sporen heeft de landbouw een sleutelrol.

SPOOR 1: KENNISONTWIKKELING EN INNOVATIE

In Utrecht doen we actief mee aan landelijke onderzoeksprogramma's en diverse gebiedsgerichte pilots. Daarin hoeven we gelukkig niet het wiel alleen, of opnieuw uit te vinden: via allerlei landelijke programma's en kennisnetwerken kunnen we onze winst doen met specifieke kennis en innovatie die is verzameld voor en over de Nederlandse veenweiden. Denk aan het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden (NOBV), het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB) en het Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIP-NL; in voorbereiding). Regionaal spelen onder meer KlimaatSlim Boeren op Veen (KsBoV) en de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart.

Voor de Utrechtse Veenweiden zetten we in op:

- het Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIP-NL)
- nieuwe innovatieve praktijkgerichte pilots
- het verbinden van landelijke en regionale trajecten en processen
- participatie in landelijke monitoring van emissiereductie broeikasgassen
- het opbouwen van een regionaal monitoringssysteem grondwaterstanden.

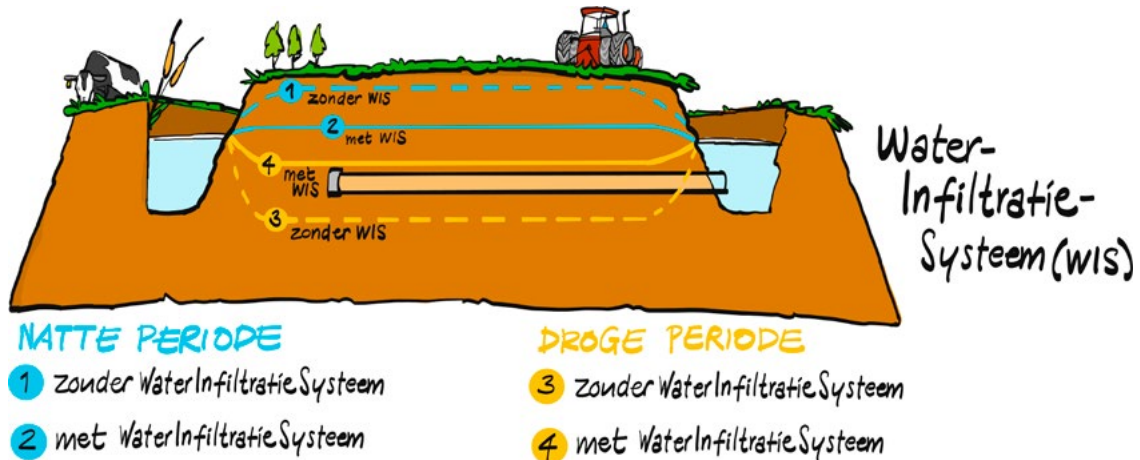

SPOOR 2: EEN ROBUUST EN KLIMAATBESTENDIG WATERSYSTEEM

Samen met het Rijk en de andere veenweiden provincies zijn we actief betrokken bij onderzoek naar de vier mogelijke gevolgen van het grootschalig verhogen van grondwaterstanden en peilindexatie in de veenweiden voor het waterbeheer:

- Watervraag (in samenwerking met het Deltaprogramma Zoetwater)
- Waterbergingscapaciteit
- Waterkwaliteit (in relatie tot de Kaderrichtlijn Water)
- Inrichting watersysteem

Ook voeren we gebiedsgerichte praktijkpilots uit, gericht op een toekomstgericht, adaptief waterbeheer. Zoals waterinfiltratie, waarmee de grondwaterstand in droge perioden verhoogd kan worden (minder veenoxidatie en daarmee minder bodemdaling). In Klimaatstim Boeren op Veen lopen in Utrecht, Zuid- en Noord-Holland inmiddels 7 polderprocessen waarin agrariërs gezamenlijke aanleg van waterinfiltratiesystemen overwegen of al zijn gestart.

SPoor 3: SAMENWERKEN IN GEBIEDSPROCESSEN

Kansrijke en effectieve mogelijkheden werken we in samenwerking én op maat uit. Daarom kijken we met elkaar bij welke initiatieven in een gebied we kunnen aansluiten en bijdragen. En hoe we waar mogelijk en zinvol, ook andere opgaven mee kunnen pakken. Voor winst op meer fronten!

Hoe pakken we het aan?

- We pakken door in al lopende gebiedsprocessen zoals Waardassackerpolder, Zegveld Noord, Groot Wilnis-Vinkeveen, Marickenland, Spengen, Kamerik, Kortrijk-Portengen.
- We starten verspreid in het gebied nieuwe gebiedsprocessen aan de hand van de criteria urgentie, energie en kansen tot koppeling aan andere opgaven.
- We doen praktijkervaring op in de gebiedsprocessen met nieuw instrumentarium (bv afwaardering van grond en toepassing van verdienmodellen) en innovatieve maatregelen.
- We starten gebiedsgerichte pilots in de buurt van natuurgebieden, gericht op bodemdaling, stikstof, biodiversiteit en waterkwaliteit.

WAT GAAT DAARBIJ HELPEN?

Goed werkende instrumenten!

Die toepasbaar zijn voor de agrarisch ondernemers en bijdragen aan hun toekomstperspectief. Een aantal van deze instrumenten is al voorhanden, andere ontwikkelen we komende jaren in samenwerking met het landelijk veenweidenprogramma en met onze regionale partners.

Grondinstrumenten, zoals kavelruil en een grondbank, zijn voorbeelden van zulke instrumenten. Zij zijn vooral helpend in gebieden waar meerdere opgaven bij elkaar komen. Hier kunnen ze 'de motor' zijn voor een gebiedsproces.

Een ander kansrijk, nog te ontwikkelen, instrument betreft 'ecosysteemdiensten'. Dat betekent kortgezegd dat agrariërs diensten leveren op het gebied van bijvoorbeeld waterbergging, waterkwaliteit, 'carbon-credits', biodiversiteit en landschap, en daarmee hun inkomen in stand houden of zelfs kunnen verbeteren. Om zekerheid te bieden, zowel voor de ondernemer als voor continuïteit in duurzame ecosysteemdiensten, onderzoeken we of langere beheerovereenkomsten dan de huidige zes jaar mogelijk zijn door samen met betrokken partijen aan de slag te gaan met een aantal pilots.

NIET NIEUW, WEL ANDERS. EN VOORAL: SAMEN!

Het aanpakken van bodemdaling is niet nieuw. Ondernemers en waterschappen zijn via allerlei regionale en lokale projecten en programma's al volop aan de slag om te ontdekken welke maatregelen het beste werken en wat daarvoor nodig is. De doelen uit het Klimaatakkoord en de provinciale Omgevingsvisie vragen om een meer grootschalige uitrol met versnelling en intensivering van de aanpak. Maar daarbij zetten we in op voldoende ruimte en flexibiliteit voor maatwerk per gebied en een integrale aanpak. En samenwerking met alle betrokkenen.

De leerpunten van het Programma Aanpak Veenweiden (april 2020) en de ervaringen van KlimaatSlim Boeren op Veen nemen we straks mee bij de uitvoering van deze RVS Utrechtse veenweiden. We zien het als een organisch proces waarbij we stap voor stap en samen met anderen, toewerken naar het realiseren van onze doelstellingen.

Het Utrechtse veenweidegebied is voor een groot deel landbouwgebied, met de melkveehouderij als grootse tak. De aanpak van bodemdaling is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkelingen binnen de melkveehouderij en de vraagstukken die daar liggen. Er is een directe relatie tussen aanpak bodemdaling en klimaatadaptatie, maar er zijn ook raakvlakken met andere opgaven, zoals waterkwaliteit, natuur, biodiversiteit, stikstof en energietransitie. In het provinciale beleid (Omgevingsvisie provincie Utrecht, 2021) is het uitgangspunt dat bij afremmen bodemdaling er toekomstperspectief moet zijn voor een zo groot mogelijk deel van de huidige gebruikers (vooral agrarische ondernemers).

De RVS Utrechtse veenweiden is opgesteld door de provincie Utrecht, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) in nauwe samenwerking met de gemeenten Woerden, De Ronde Venen en Vijfheerenlanden. Tijdens het proces vond regelmatig afstemming plaats met de andere Utrechtse waterschappen, veenweidegemeenten en vertegenwoordigers van landbouw- en natuurorganisaties. De 90% versie van de RVS Utrechtse veenweiden is in een consultatieronde voor reactie rondgestuurd naar alle betrokken partijen (overheden, landbouw- en natuurorganisaties). Vaststelling van de RVS Utrechtse veenweiden door Provinciale Staten Utrecht: februari 2022.

Provincie Utrecht
Postbus 80300, 3508 TH Utrecht
T 030 25 89 111

